

Trasy z miejscowości Karlova Studánka

Sanatorium klimatyczne Karlova Studánka jest najwyżej położoną miejscowością na Bruntalsku i jednocześnie bramą wejściową na Praděd. Gości przyciągają tu przede wszystkim wodospady rzeki Bílá Opava, które znajdują się niedaleko miejscowości. W głębokiej dolinie rzeka wytworza szereg kaskad a tutejsze formacje skalne należą do najpopularniejszych w Jeseníkach.

Dolną prowadzi **zółta trasa turystyczna** (trasa dydaktyczna Bílá Opava) o długości 6,5 km, nadająca się dla bardziej wymagających turystów, która prowadzi aż na Ovcárnę. Jeżeli dojdziemy do okolic Ovcárny, ośrodka turystycznego i narciarskiego regionu, znajdziemy tu również schroniska Kurzovní, Barborka, Sabinka i Figura lub możemy wspiąć się na najwyższy szczyt Moraw – **Praděd** i odwiedzić wieżę widokową. Z Ovcárny można wrócić z powrotem do miejscowości Karlova Studánka autobusem.

Sprawni turyści mogą z **Ovcárny** dalej iść **po żółtej trasie**. Czeką na nich wspinaczką nad granice lasu na alpejskie łąki porośnięte turzycą, koczanką i rzadko kosodrzewiną. Po prawej stronie minięmy **Petrovy kameny** (1438 m n.p.m.), osnutę legendami o czarownicach.

Z grzebienia dalej pójdziemy **po niebieskiej trasie**, która jest jednocześnie **trasą dydaktyczną**. Na panelach informacyjnych jest mnóstwo ciekawych informacji o lodowcowej dolinie Velký Kotel i miejscowej faunie i florze. Droga po ok. 12 km kończy się w miejscowości Malá Morávka koło Rychty, gdzie jest przystanek autobusu.

Ovcárná – tel.: +420 554 779 007, **www.ovcarna.cz**
Wieża widokowa – wieża telewizyjna Praděd – tel.: +420 554 779 017, +420 608 863 373, **www.jeseniky-praded.cz**
www.kstudanka.cz, **www.malamoravka.cz**

Trasy ze Skřítku

Siodło górskie Skřítek oddziela najdalej na południe położoną część pasma Hrubý Jeseník od górzystego kraju Hraběšická hornatina. Siodło ma długość ok. 2,5 km i jest szeroka na kilkadziesiąt metrów platformą, która jest punktem wyjściowym wypraw grzebieniowych. Pod siodłem Skřítek leży osada Klepáčov, gdzie można wygodnie przenoćować. Wioska górską w pięknej dolinie rzeki Klepáčovský potok chlubi się drewnianym kościółkiem. Jest też ośrodkiem rekreacyjnym z wieloma możliwościami. Na Skřítku znajdziemy zajazd, stację pogotowia górskiego a w okresie zimowym prowadzą tędy utrzymywane narciarskie trasy biegowe.

Po **zielonej trasie**, która należy do najbardziej ruchliwych, można wspiąć się aż na główny grzebień Jeseníków. Po drodze, która jest stosunkowo stroma, przejdziemy najpierw porostem leśnym z kilku widokami a po ok. dwukilometrowej wspinaczce dostaniemy się do osoblowej formacji ze zwietrzałej skały „**Ztracene kameny**”. Skała jest osnutą dawną legendą o diabie, który przynosząc tę skałę musiał po zapianiu koga-łuta upuścić ją.

Ze skały widać dolinę **rzeczki Merty** i dalej tereny aż do miejscowości **Velké Losiny** m i **Šumperk**. Po krótkim odpoczynku można dalej kontynuować marsz rzdnągą lasem aż na jego granicę, nad którą rozciągają się goliżny głównego grzebienia Jeseníków aż do samego **Praděda** (1492 m n.p.m.), najwyższej góry Jeseníków. Po drodze przejdziemy obok formacji skalnej „**Pec**” (1250 m n. p. m.), skąd jest widok na całe pogórze Jeseníków do równin Hané, Śląska a na zachodzie przy dobrej widoczności można zobaczyć Karkonosze.

Po ok. sześciu kilometrach marszu wokół **szczytu Pecný** (1334 m n.p.m.), po zboczu **góry Břidličná** (1358 m n.p.m.), teraz już po wygodnej, nieznacznie wznoszącej się ścieżce, osiągniemy miejsce zwane **Jelení Studánka**, gdzie bież źródło **rzeczki Stříbrný potok**. W tym miejscu jest **skrżkowanie z żółtą trasą**, która w zachodnim kierunku doprowadziłaby nas do schroniska Alfredova chata (niestety jest spalona a zastępuje ją tu do dyspozycji bufet) i z powrotem na Skřítek (11 km).

Po **zółtej trasie** w kierunku na zachód czeka na nas strome zejście zboczem góry Břidličná (1358 m n.p.m.) posianym rumowiskami i formacjami skalnymi aż do formacji skalnej **Čertova stěna**, z której oczarują nas widok zapadliny tworzonej przez rzeczkę Merta. Można obserwować urozmaicone **zbozce Kamzičník**, **masywu Vysoká hole** i **Praděda**, które wraz z przecięwielgim masyweM Mravenčína tworzą bajkową dekorację. Nie wykluczone, że po drodze spotkamy stado kozic lub jeleni. W tym kierunku można iść dalej na Kosáře (była osada – dziś odludzie) do **Vernífovek**, gdzie jest restauracja, możliwość przenoćowania i przystanek autobusowy (ok. 7 km).

Trasa prowadzi dalej **po czerwonej trasie**. Pójdziemy po gołiznach głównego grzebienia z dalekimi widokami, nad **Malým Kotlem**, szczytem **Vysoká hole** a po lewej stronie minięmy osnutę legendami o czarownicach **Petrovy Kameny** (1438 m n.p.m.). Kameny są dla swojej cennej flory chronione i dostęp na nie jest dozwolony. Z Petrových Kamenů zejdziemy do wojskowego domu wypoczynkowego **Ovcárná** (autobus). Okolice Ovcárny są masowo odwiedzanym ośrodkiem turystycznym i narciarskim z zapleczem gastronomicznym i noclegowym (np. w schroniskach Kurzovní, Barborka, Ovcárná, Figura i w schronisku Sabinka).

Stąd dalej idziemy po **zielonej trasie** do drogowokazu „Pod Pradědem”. Z tego miejsca jest to już tylko jeden kilometr na najwyższy szczyt Moraw, **Praděd** (1492 m n.p.m.).

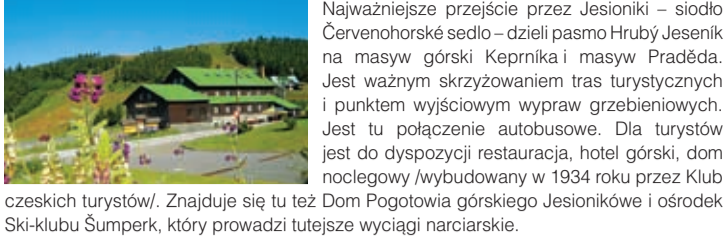
Jeżeli zdecydujemy się na dalszy marsz **od drogowokazu po niebieskiej trasie**, czeka nas strome zejście do doliny rzeczki **Divoká Desná**, która zasila wodą jezioro zaporowe **elektrowni szczytowo pompowej Dlouhé Stráně** (elektrownia jest dostępna dla turystów, w razie zainteresowania warto tę największą budowlę wodną w Republice Czeskiej zwiedzić). Po tej drodze dojdziemy do miejscowości **Kouty nad Desnou**, gdzie jest przystanek autobusowy i stacja kolejowa (ok. 11,5 km).

Od rozdroża „Pod Pradědem” prowadzi też **zielona trasa**. Po 3 km łagodnego zejścia dojdziemy do schroniska Švýčarna, gdzie można posilić się, ewentualnie przenoćować. Dalej kontynuujemy zejście po zielonej trasie z pięknymi widokami na dolinę rzeki **Desná** i na **Mravenčínek** z górnym zbiornikiem **elektrowni szczytowo-pompowej Dlouhé Stráně** (z powodu remontu górnego zbiornika elektrownia będzie w okresie 1. 6. - 31. 8. 2007 niedostępna dla turystów).

Po 3,5 km na **rozdrożu „Petrovka”** można zdecydować, czy pójdziemy dalej bardziej stromym zejściem **po zielonej trasie do miejscowości Kouty nad Desnou** (5,5 km, autobus i pociąg) lub **po niebieskiej trasie** poziomicowej wybieremy się aż do ośrodka turystycznego i narciarskiego **Červenohorské sedlo** (1010 m n.p.m.), skąd jest połączenie autobusowe do Šumperka i Jeseníku (5,5 km).

Zajazd Skřítek – tel.: +420 583 237 130, **www.jeseniky.org**
Dlouhé Stráně IS PVE DS – tel.: +420 583 235 091, **www.energotis.cz/ic.html**
Schronisko turystyczne Švýčarna – tel.: +420 554 779 018, +420 737 249 573
www.svycarna.cz
www.infosumperk.cz, **www.ceskehory.cz/jeseniky**
www.jeseniky-praded.cz

Trasy z Červenohorského sedla

Najważniejsze przejście przez Jesoniky – siodło Červenohorské sedlo –dzieli pasmo Hrubý Jeseník na masyw górski Kepníkai masyw Praděda. Jest ważnym skrżowaniem tras turystycznych i punktem wyjściowym wypraw grzebieniowych. Jest tu połączenie autobusowe. Dla turystów jest do dyspozycji restauracja, hotel górski, dom noclegowy /Wybudowany w 1934 roku przez Klub czeskich turystův/ Znajduje się tu też Dom Pogotowia górskiego Jeseníkové i ośrodek Ski-klubu Šumperk, który prowadzi tutejsze wyciągi narciarskie.

Na **północny zachód** z Červenohorského sedla wybierzemy się **po czerwonej trasie** do rozdroża zwanego „**Bílý sloup**”, gdzie krzyżuje się z zieloną trasą. Prowadzi ona na południe zboczem góry Šindelná hora, koło rozmaitych formacji skalnych z widokami na masyw Mravenčínkai Praděda aż do miejscowości **Kouty nad Desnou**, gdzie jest połączenie autobusowe i kolejowe.

Po **zielonej trasie** w kierunku na północ wyjdziemy kosodrzewiną na górę **Červená hora** (1333 m n.p.m.) z dalekimi widokami. Patrząc przez kotlinę Sněžná kotlina zobaczymy panoramę Jeseníków z górującym Pradědem. Cesta dalej prowadzi **koło Kamiennego okna** a przez **Točník** (1144 m n.p.m.) i **Keprnický potok** dostaniemy się do restauracji „U Cimburý” w miejscowości Bělá pod Pradědem, gdzie jest połączenie autobusowe na drodze nr 44.

Trasa prowadzi dalej **po poziomicę (zielona, czerwona)** przez rozpadliny do źródła **Vřesová studánka**, byłego miejsca odpustowego. Dziś zobaczymy tu tylko kapliczkę ze źródełkiem, z którego według podania ludowego bież cudowna woda. Była tu wybudowana drewniana kaplica a później schronisko, przebudowane w 1892 roku. Po jej poźarze wybudowano nowe schronisko. Również drewnianą kaplicę zastąpił kościółek, który w 1946 roku po uderzeniu pioruna spłonął. Dziś po obu obiektach znajdujemy tylko fundamenty. Przy byłym schronisku są strome zbocza spadające do doliny rzeki Hučivá Desná, które w 1921 roku pod naporem silnej burzy zsunęły się i wytworzyły zapórę na rzece **Hučivá Desná**. Napór dopływającej wody przetrwał zapórę i spowodował w dolinie rzeki Desná wielką powódź.

Od źródelka Vřesová Studánka idziemy **po czerwonej trasie** zboczem góry Červená hora do siodła i dalej do **rezerwatu przyrody Šerák – Kepník** (trasa pokrywa się tu z trasą dydaktyczną). Rezerwat założono już w 1903 roku i tworzy go puszcza na podkładzie torfowym z łąkami, jeziorkami i florą torfowiskową.

Stromą wspinaczką opuścimy granice lasu i wejdziemy na szczyt **Keprnika** (1423 m n.p.m.), tworzący cypel skalny. Na szczydzie jest panoramiczny widok na niziny Polski do jezior Otmuchowskiego i Nyskiego, na południu wznosi się formacja skalna **Vozka** (1377 m n.p.m.) osnutą legendami.

Przez Keprník kontynuujemy marsz **po czerwonej trasie** schodząc według oznaczenia drażkami **Šerák** (1351 m n.p.m.). Pod szczytłem jest schronisko turystyczne i stacja Pogotowia górskiego, niedaleko szczytu znajduje się górna stacja wyciągu krzesełkowego do **Ramzovej**. Z Šeráka po 8,5 km marszu z Červenohorského sedla czeka na nas 6 km zejścia zboczem koło kosińskiego punktu widokowego ze wspaniałymi widokami do głębokiej doliny rzeczki **Branná** i na **zbozca Kepník**a. Dalej przejdziemy koło stacji wyciągu krzesełkowego na **Cernavé** (1104 m n.p.m.) aż na **Ramzové sedlo** (759 m n.p.m.), ośrodek sportów zimowych. Z Ramzovej jest połączenie autobusowe i kolejowe.

Hotel górski Červenohorské sedlo – tel.: +420 583 295 101
www.hotel-cervenohorskosedlo.cz
www.infosumperk.cz, **www.jeseniky.org**

Trasy z Ramzovej

Ramzová – część miejscowości Ostružná – leży na drodze łączącej miasta Hanušovice i Jeseník. Jest głównym punktem wyjściowym turystyki letniej i zimowej do regionu pasma Hrubý Jeseník i Rychlebské hory. Ramzová jest też stacją wyciągu krzesełkowego prowadzącego przez Cernavę na Šerák (różnica wysokości 600 m). Jest tu dostatek miejsc noclegowych i obiektów gastronomicznych oraz stacja Pogotowia górskiego. Warto poznać niedalekie miejscowości Ostružná i Branná. Ostružná, w przeszłości znana z wydobycia grafitu, magnetytu i jako miejscowość drwali, jest dziś znanym ośrodkiem rekreacyjnym. Zwrotmy uwagę na barokowy kościół z 1794 roku i oryginalny pierwotne gołtyki kościół w miejscowości Branná przebudowany na początku XVII wieku. Branná pojawia się pierwszy raz w dokumentach w 1575 roku wraz z grodem Kolvíňem. W 1575 roku kupił górę Žerotinowie i rozpoczął budowę renesansowego zamku. W 1928 roku zamek spłonął i już nie został restaurowany w pierwotnym zakresie. Prace remontowe prowadzono tylko na potrzeby składowania. Zamek jest dostępny do zwiedzania. Miejscowość jest dobrym punktem wyjściowym turystyki letniej i zimowej.

Z Ramzovej **po czerwonej leśnej trasie** można się wybrać przez **Petříkov** (15,5 km, następną część miejscowości Ostružná, znana głównie jako znany ośrodek narciarski) do chaty myśliwskiej Ciseňská bouda. Stąd czeka nas 2,6-kilometrowa łagodna wspinaczka do **schroniska Paprsek** (1007 m n.p.m.), które leży niedaleko polskich granic i oferuje gościom posiłki i noclegi całej rók.

Dalej **po czerwonej trasie** pójdziemy do schroniska brneńskich alpinistów Medvědí bouda (schronisko nie jest dostępne dla turystów), do źródła **Aloisius pramen** i zejdziemy do leśniczówki na osadę **Nová Seninka**. Stąd można przejść na **Kłodzkie siodło** i dalej do **Polski** (przejście graniczne). Zalecamy zejście z Kłodzkiego siodła **po żółtej trasie** do osady Jeseniky i dalej po drodze do miejscowości **Staré Město pod Sněžnikiem**, skąd jest połączenie kolejowe i autobusowe.

Jeżeli zdecydujemy się na zmianę i wybierzemy **zieloną trasę**, cały czas z górkii doprowadzi nas do doliny **rzeczki Krupá** i do miejscowości **Staré Město pod Sněžnikiem**.
Wyciąg krzesełkowy – Ramzová, Ostružná – tel.: +420 583 230 077
www.bonera.cz
Gokarty górskie Ramzová – tel.: +420 602 761 949, **www.haltmar.cz**
Braná – **www.volny.cz/branna**
Gród i zamek Kołeštein, Branná – tel.: +420 737 196 169
http://web.cz/branna/hrad.htm
Schronisko górskie Kaste, Ostružná-Petříkov – letni tor bobslajowy – tel.: +420 583 230 098, **www.kaste.cz**
Proskil, Branná – jazda na nartach w lecie, wyciąg krzesełkowy – tel.: +420 777 878 999, **www.proskil.cz**

Trasy z miejscowości Staré Město pod Sněžnikiem

Staré Město pod Sněžnikiem leży na granicy potężnych masywów Králický Sněžník (1423 m n.p.m.) i Hrubý Jeseník (1492 m n.p.m.) i jest ważnym ośrodkiem turystyki let-

niej i zimowej. Tutejszy krajbraż jest idealnym miejscem do wypraw turystycznych przyrodą i trudniejszej wspinaczki. Odkryjemy tu szereg dobrze oznaczonych tras turystycznych, z których niektóre pokonają znaczne wysokości. Staré Město pod Sněžnikiem założyli około roku 1300 górnicy jako osadę o nazwie Goldek. W XIV wieku wydobywano tu srebro, na początku XVII wieku na gorze Stříbrny vrch miedz. W pierwszej połowie XIX wieku rozpoczęto tu wydobycie grafitu i uruchomiono przemysłową produkcję linarską. Na miejscu obiekty gastronomiczne i noclegowe oraz stacja Pogotwia górskiego. Połączenie kolejowe i autobusowe. W okolicy zachowały się obiekty umocnień granicznych z lat 1937–1938.

Dominantą Staroměstská jest **Králický Sněžník**. Jeżeli chcemy dostać się aż na szczyt, wybierzemy się **z miejscowości Staré Město** najpierw **po niebieskiej trasie** po białach lekko pod górę do **Stříbrnik** (osada rekreacyjna wspomniana już w 1325 roku). Stąd widać pod górę przez punkty widokowe do kapliczki, która została zrestaurowana w 2005 roku nakładem Lasów państwowych do pierwotnej postaci, skąd kontynuujemy **równoległe z czerwoną trasą** koło źródła **Adelín pramen** do siodła pod **szczytem Králický Sněžník** (w sumie 10,2 km). Stąd możemy wybrać się 2 km **po czerwonej trasie** do źródła Moravy i na szczyt **Králický Sněžník** (1423 m n.p.m.), gdzie spotykają się historyczne granice Czech, Moraw i Polskiej Ziemi Kłodzkiej. Epoka lodowcowa zostawiła tu na zboczu wysięki warstwy rumowisk, które można zwanego Vlastovčí kameny **kamienne morze**. Flora odpowiada typowi alpejskich gołizn. Jeseníkami endemiti, kampanula (Campanula barbata) ma tu najdalej na zachód położone miejsca występowania. Kiedyś stał tu znany hotel górski, ale zostały po nim tylko pozostałości piwnic. Opodal jest plastyka słonía, która tu podobno w okresie międzywojennym wynieśli dla zarobku studenci z Brna.

Ze szczytu **Králický sněžník** wrócimy z powrotem do siodła pod nim (2 km) **po czerwonej trasie** do źródła **Adelín pramen** (1,4 km) i dalej **po żółtej trasie** do schroniska **Návrsí** (900 m), gdzie jest możliwość posilenia się i noclegu oraz wspaniale widoki na kotlinę Staroměstská kotlina i dalej aż do głównego grzebienia pasma Hrubý Jeseník. Osadę rekreacyjną **Stříbrnice**, minięmy **uzmocnienia pod Štvanici**, przejdziemy przez rekreacyjną **narciarską Hynčičce pod Sušinou**. Koniec naszej wędrówki będzie w miejscowości **Charčatic**, gdzie jest przystanek autobusowy i stacja kolejowa (11,3 km).

Dalekie widoki znajdziemy na trasach **turystycznych z miejscowości Staré Město** po zielonej trasie (7,5 km) na **Paprsek** (1007 m n.p.m.), nocleg i posiłki lub **po niebieskiej trasie** do miejscowości **Branná** (6 km).

Jeżeli chcemy dostać się do **miejscowości Ramzová**, musimy iść od domu wypoczynkowego koło miejscowości **Staré Město** **po zielonej trasie** koło przetwórní grafitu koło osady **Malé Vrbno** i dalej **po niebieskiej trasie** przepiękną doliną potoka **Adamovský potok**, przez ośrodek narciarski i rekreacyjny **Petříkov** (8,5 km), skąd po czerwonej trasie (2 km) dostaniemy się aż do **Ramzovej**, gdzie jest przystanek autobusowy i stacja kolejowa.

BERST – Vleky Hynčičce, jazda na nartach w lecie – tel.: +420 583 239 070, +420 608 050 618 **www.vlekyhynvice.cz**
Muzeum umocnění na Staroměstsko – bunkry – tel.: +420 732 530 774
www.opevneni-stm.wz.cz
Schronisko Paprsek – tel.: +420 583 294 100, **www.paprsek.net**
Schronisko Návrsí – tel.: +420 583 239 150, +420 774 511 165, **www.navrsi.cz**
www.mu-staremesto.cz, **www.staromestsko.cz**, **www.staremesto.info**

Trasa na Králický Sněžník koło wodospadów

Ze stacji kolejowej **Vysoké Žibřidovice** prowadzi **czerwona trasa** koło leśniczówki Bystřina piękną doliną potoka **Pрудký potok** (ok. i 10 km). Potok tworzy liczne kaskady i wodospady.

Trasa wspina się pierwotnym lasem aż na **szczyt Sušina** (1321 m) z dalekimi widokami. Tu czerwona trasa kończy się i **nawiguje** na **trasę niebieską** (z Podlesí) do siodła do szczytu **Králický Sněžník**. Jest to trudna stroma trasa, która jednak jest warta wysiłku!

www.sneznik.cz

Trasy z miejscowości Lipová-lázně

Miejscowość, o której pierwsze wzmianki pochodzą z 1290 roku, leży w dolinie rzeczki Staříč. Należy do ważnych ośrodków ruchu turystycznego i uzdrowisk. Przyjemny iłgotny klimat miejscowości Lázně Dolní Lipová ma korzystny wpływ na organizm człowieka i jest wykorzystywany w leczeniu prawie 170 lat. W miejscowości jest połączenie autobusowe i kolejowe, wiele obiektów noclegowych i gastronomicznych a w niedalekim areale narciarskim Míroslav jest ośrodek narciarski. Jedną z tras, które tu na nas czekaają, jest trasa piesza do sanatorium Priessnitz Lázně Jeseník i miasta Jeseník.

Najpierw **po zielonej trasie turystycznej** wybierzemy się do **jaskini Na Pomezi** (3 km), największego systemu jaskiniowego w Republice Czeskiej, powstałego w wyniku rozpuszczania marmuru, które zaskoacza na wspaniałymi naciekami.

Droga dalej prowadzi przez **Medvědí kámen** (907 m) koło **źródła Šárka** do źródła **Priessnitzův pramen** (5,9 km). Następnie koło źródła **Jitřní pramen** dostaniemy się do znanego w świecie **sanatorium Jeseník**. Ten piękny kompleks uzdrowiskowy można obejrzeć, zaczernpąć tu nowych silń i dalej wędrować **po czerwonej trasie do Jeseníku** (3,2 km), skąd jest połączenie autobusowe i kolejowe.

Trudniejsza trasa z dużą różnicą wysokości, ale ze wspaniałymi widokami prowadzi z miejscowości **Lipová-lázně** na Šerák. Wędrowkę rozpoczniemy w **areale sanatorium Lipová**, skąd **po niebieskiej trasie** wspiemy się do rozdroża „**Pod Javoříkem**”. Tu **zółta trasa** doprowadzi nas na **szczyt Šerák**, gdzie można się posilić w schronisku turystycznym chaty Jiřňho. Stąd czeka nas strome zejście **po niebieskiej trasie** turystycznej do skal „**Obří skaly**” – ściany skalnej z kamiennych słupów ze wspaniałym widokiem na szroką okolicę. Po krótkim odpoczynku **niebieska trasa**, wciąż w dół, doprowadzi nas do miejscowości **Horní Lipová**. Stąd już wygodnie dojdziemy z powrotem do sanatorium Dolní Lipová, gdzie trasa się zaczyna.

Sanatorium Dolní Lipová – tel.: +420 584 421 351, **www.lazne.cz**
Pensjonat Bobrovnik – tel.: +420 584 409 166, **www.bobrovnik.jeseniky.net/RS Míroslav** – tel.: +420 584 421 380, +420 608 883 000, **www.rsmiroslav.cz**
Jaskinie Na Pomezi – tel.: +420 584 421 284, **www.caves.cz**
www.lipova-lazne.cz, **www.jeseniky.org**

Trasy z Jeseníku

Miasto Jeseník leży w malowniczej kotlinie nad rzeczką Bělá. Pierwsza wzmianka o mieście pochodzi z 1267 roku, kiedy należało do Biskupów wrocławskich i było znane jako Fryvaldov. Najbardziej na rozwój miasta wpłynęło w XVI wieku wydobycie złota i jego przerób. W pierwszej połowie XIX wieku nastąpił rozwój przemysłu włókienniczego a zwłaszcza leźnictwa. Sanatorium Jeseník, leżące na wysokości 605 metrów nad poziomem morza, założył Vincenc Priessnitz (1799 – 1851), który zasłużył sobie

przydomkiem „wody doktor”. Zasługi w modernizacji sanatorium ma uczeń S. Freuda, ordynator dr med. J. Reinhold, który tu działał w latach 1913 – 1947. Obecnie w sanatorium leczy się choroby neuropsychiatryczne i choroby krwi. W areale sanatorium można przejść się trasą dydaktyczną, która na dziedzielcu panelach informacyjnych opisuje historię regionu Jesenícko, powstania sanatorium i życie V. Priessnitza. Odwiedzając Jeseník z pewnością zwiedzimy też **Twierdzą wodną** (zachowana drewniana budowla, część umocnień miejskich). Warto wspomnieć też pierwotnie renesansowy ratusz z 1610 roku, który został w XVIII i XIX wieku przebudowany do dzisiejszej postaci. W parku Smetanový sadna można obejrzeć posąg V. Priessnitza z alegorią Zdrowia i Choroby autorstwa rzeźbiarza J. Oberhata.

Z miasta **po czerwonej trasie** można wybrać się do wieży **widokowej Zlatý chlum**. Wieża widokowa oferuje widok miasta, jego części uzdrowiskowej, sylwetkę Jeseníków a w dobrą pogodę widać aż do Polski. Możemy iść dalej przez **Biłę i Bleškovcové skály** aż na **Rejviz** 9,6 km, (778 m n.p.m.), gdzie oprócz noclegu i posiłku znajdziemy też przystanek autobusowy (połączenie między miastem Jeseník i miastem Zlaté Hory). Tu możemy przejść się trasą dydaktyczną do **Jeziorka mchowego** (Male i Duże jeziorko mchowe jest centralnym miejscem największego morawskiego jeziora przyrody. Chodzi o torfowisko typu wrzosowiskowego).

Z powrotem **do Jeseníku** dostaniemy się stąd **po zielonej trasie** przez miejscowość Mytinka - posiek, (8,4 km).

Z Jeseníku można też się wybrać **po niebieskiej trasie**. Czeką na nas przyjemną wyprawą koło **pomnika Priessnitza**, do restauracji Křížový Vrch (674 m n.p.m.) i stąd dalej znów na **Zlatý Chlum** z wieży widokową i możliwością posiłku i dalej na **Čertovy kameny** (osobliwa formacja skałna i schronisko górskie, 675 m n.p.m.). Z Čertových kamenů zejdziemy do miejscowości **Česká Ves**, gdzie znajdziemy przystanek autobusowy i stację kolejową.

Wieża widokowa Zlatý Chlum – tel.: +420 603 509 943, **www.zlatychlum.cz**
Pensjonat Rejviz – tel.: +420 584 413 091, **www.rejviz.com**
Restauracja Křížový Vrch – tel.: +420 584 402 063, **www.nalov.cz/restaurace/**
Muzeum veteranoů Česká Ves – tel.: +420 584 428 218, +420 608 502 601
www.veteranklub.cz
Sanatorium lecznicze Priessnitz – tel.: +420 584 491 111, **www.priessnitz.cz**
Dom rodzinny Vincenca Priessnitza – muzeum – tel.: +420 584 411 633
www.muzeum.jeseniky.net
www.jeseniky.org

Trasy z miejscowości Zlaté Hory

Pierwotnie miasto górnicze, pierwsza wzmiana już w XIII wieku, jest rozwijającym się miejscem zimowego i letniego ruchu turystycznego. Wydobywano tu metale szlachetne, przede wszystkim żelazo. Do ciekawych zabytków, które można zobaczyć w mieście, należy na przykład **budynek Muzeum miejskiego**, unikalny egzemplarz tzw. śląskiego baroku, a szereg barokowych domów mieszczarskich i **Kościół św. Krzyża lub sanktuarium Panny Marii pomocnej**. Na rynku przed budynkiem Muzeum Miejskiego jest umieszczony turystyczny drogowokaz.

Amatorom ciekawostek technicznych polecamy odwiedzenie **młynów rudy złota** (replika średniowiecznych młynów rudy złota z trasą dydaktyczną. Można się tu zapoznać z historycznymi technikami uzyskiwania złota).

Z miejscowości **Zlaté Hory** można leśnym porostem wspiąć się koło **kaplicy św. Rocha**, którą wybudowano w 1768 roku na szczyt **Biskupská kupa**, 888 m n.p.m. (4,2 km) z wieżą widokową, skąd jest daleki panoramiczny widok. Biskupská kupa jest górą graniczną z Polską.

Muzeum miejskie – tel.: +420 584 425 329, **www.zlatehory.cz**
Myny rudy złota – tel.: +420 584 425 397, **www.zlatehory.cz**
Biskupská kupa – **www.rozhlednabiskupskakupa.cz**
Areal Bohemaland – tel.: +420 584 425 177, **www.bohemaland.cz**
Sanktuarium Panny Marii Pomocnej – tel.: +420 584 425 916
www.mariaihf.hyperlink.cz
www.zlatehory.cz

Do Rychlebskich gór

Rychlebskie góry, siodłme co do wysokości pogórze Republiki Czeskiej, znajdziemy na północny zachód od miasta Jeseník. Ich główny grzebień leży na granicy czesko-polskiej, skąd góry ciągną się do Polski. Ich najwyższym szczytem jest Šmrk (1125 m), który jest skrzyżowaniem tras turystycznych. W Górach Rychlebskich jest wiele ciekawych tras na krótkie wycieczki, jednodniowo lub kilkudniowe wyprawy przez całe pogórze. Po drodze spotkamy podgórskie i górskie miasteczka, między innymi miejscowość **Bílá Voda**, która leży na granicy państwowej. **Travná** z leźniczym źródłem radioaktywnych wód **Žulová** z kilkoma wielkimi kamieniakomai granitu w bliskiej okolicy. Również inne miejsca w górach są bardzo interesujące, np. nowa wieża widokowa na górze **Borůvkové hora**, która znajduje się na czesko-polskiej granicy. Można się do nich dostać z miejscowości Bílá Voda lub z